

УДК 351.821

СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Л.М. Віткін

Директор департаменту технічного регулювання Мінекономрозвитку

Ключові слова: технічне регулювання, стандартизація, оцінка відповідності, технічний регламент.

Протягом трьох останніх років Україна демонструє високі темпи реформування системи технічного регулювання та гарні результати.

Прийнято нові базові Закони України “Про стандартизацію”, “Про метрологію та метрологічну діяльність” та “Про технічні регламенти та оцінку відповідності”, з метою реалізації яких розроблено та прийнято понад 76 нормативно-правових актів.

У 2015 році рішенням Уряду схвалено Стратегію розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, реалізація якої дозволить створити сучасну систему технічного регулювання, визнану на міжнародному рівні.

Створено національний орган стандартизації та налагоджено його роботу, на постійній основі функціонує Керівна рада Національного органу стандартизації, наразі затверджено її оновлений склад.

ДП «УкрНДНЦ» проводиться робота щодо оптимізації структури технічних комітетів стандартизації. У 2016 році ДП "УкрНДНЦ", зокрема, створено 8 нових ТК:

"Стандартизація продукції оборонного призначення";

"Ливарне виробництво";

"Послуги татуювання";

"Продукція садів, виноградників і виноробна продукція";

"Вальниці кочення";

"Стоматологія. Система управління якістю";

"Рибне господарство".

"Логістика, експедирування та управління ланцюгами постачання".

Загальна кількість чинних національних стандартів становить 21706, з яких 12266 розроблено на основі міжнародних та європейських стандартів.

Рівень гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими стандартами – 56,5 %.

Найближчим часом планується перегляд нормативних документів, що стосуються широкого кола видів економічної діяльності, зокрема ЄСКД та ЄСТД.

Прийнято 49 технічних регламентів, з яких 46 розроблено на основі європейських директив. 48 технічних регламентів впроваджено.

У сфері оцінки відповідності завершується перехід від обов'язкової сертифікації продукції в державній системі сертифікації до оцінки відповідності вимогам технічних регламентів.

Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації в Україні, скорочено на 87,6 %, а з 1 січня 2018 року втратить чинність.

Національне агентство з акредитації України (НААУ) забезпечує представництво України у Європейській кооперації з акредитації (EA), Міжнародному форумі з акредитації (IAF) та Міжнародній кооперації з акредитації лабораторій (ILAC).

Україна – перша і єдина з країн СНД, яка здійснила перехід до міжнародної моделі метрологічної системи на основі рекомендацій Міжнародної організації законодавчої метрології OIML.

У сфері метрології Україною вдвічі скорочено перелік категорій законодавчо врегульованих засобів вимірювальної техніки, що відповідає міжнародній моделі метрологічної системи.

Програмою розвитку еталонної бази на 2018-2022 роки передбачається створення та вдосконалення 31 первинного еталону одиниць вимірювання, утримання та експлуатація 69 державних первинних еталонів, звірення 20 державних первинних еталонів з національними еталонами інших держав та міжнародними еталонами.

Міжнародними та європейськими експертами відзначено прогрес у реформуванні системи технічного регулювання та наближення вітчизняного законодавства у цій сфері до законодавства ЄС.

Одним з пріоритетних завдань Уряду в контексті виконання зобов'язань України в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС визначено підготовку та підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА) у пріоритетних секторах промислової продукції.

Для підписання АСАА необхідно гармонізувати законодавство у сфері технічного регулювання України з нормами ЄС, оснастити лабораторії та модернізувати еталони за визначеними секторами.

Європейською стороною здійснено перевірку стану наближення українських законодавчих актів до відповідних актів європейського законодавства з метою підписання Угоди АСАА і надано в цілому позитивну оцінку.

Найближчим часом очікується друга фаза перевірки щодо готовності українських інституцій працювати відповідно до вимог оновленої законодавчої та нормативної бази України.

Під час Індустріального форуму у Брюсселі у березні 2017 року європейською стороною було позитивно оцінено стан реформування системи технічного регулювання України та проголошено курс на підготовку до підписання Угоди АСАА найближчим часом.

Для впровадження ефективних реформ у сфері технічного регулювання згідно з існуючою європейською практикою у рамках підготовки до підписання Угоди АСАА важливою є реалізація проектів та програм технічної допомоги ЄС, що сприятиме виконанню ключових завдань Уряду України у сфері технічного регулювання, передбачених Стратегією розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року, середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік.

З метою виконання основного стратегічного завдання у сфері технічного регулювання – випуску української конкурентоспроможної промислової

продукції та її виходу на європейський і світовий ринки засобами технічного регулювання (стандарти, технічні регламенти, процедури оцінки відповідності, метрологія, акредитація) необхідно виконати ще досить багато завдань.

Завдання системи технічного регулювання, стандартизації, метрології України до кінця 2017 року:

Стандартизація:

прийняття 1000 національних стандартів, гармонізованих з міжнародними та європейськими;

подання на розгляд Уряду проектів законів України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про стандартизацію", якими передбачається внесення змін до 131 закону України;

посилення інституційної спроможності НОС;

удосконалення внутрішніх процедур та організації діяльності НОС, розширення та покращення застосування інформаційних технологій в сфері стандартизації, зокрема системи автоматичного перекладу стандартів, ведення каталогу національних стандартів, функціонування on-line магазину стандартів, системи управління процесами розроблення проектів стандартів;

активізація участі НОС у роботі міжнародних та регіональних організацій, укладання угод з НОС інших країн.

Метрологія:

створення, удосконалення та звірення національних еталонів;

забезпечення здійснення моніторингу відповідності уповноважених на проведення повірки ЗВТ суб'єктів господарювання вимогам Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»;

надсилання до Кабінету Міністрів України інформації щодо нормативно-правових актів, розроблених іншими ЦОВВ, які потребують приведення у відповідність до Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність»;

розроблення та прийняття наказу Мінекономрозвитку щодо встановлення метрологічних вимог до фасованих товарів.

Оцінка відповідності та акредитація:

забезпечення прийняття змін до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» та 3 актів Уряду, необхідних для його реалізації;

забезпечення проведення моніторингу НААУ;

забезпечення прийняття 18 технічних регламентів на основі відповідних актів законодавства ЄС;

продовження формування інфраструктури призначених органів з оцінки відповідності на виконання робіт згідно з технічними регламентами;

забезпечення припинення дії нормативно-правових актів та нормативних документів, що регулюють функціонування державної системи сертифікації.

Завдання системи технічного регулювання, стандартизації, метрології України до 2020 року:

Стандартизація:

забезпечення 80-відсоткового рівня гармонізації національних стандартів з міжнародними та європейськими стандартами;

оптимізація структури ТК, активізація діяльності ТК та залучення до участі у роботах зі стандартизації якомога ширшого кола заінтересованих сторін, у тому числі малого та середнього бізнесу, збільшення кількості ТК, функції ведення секретаріатів яких здійснює НОС;

удосконалення законодавства.

Метрологія:

забезпечення створення та вдосконалення первинних і вторинних еталонів одиниць вимірювання та проведення звірень національних державних еталонів з національними еталонами інших держав і міжнародними еталонами згідно з Програмою розвитку еталонної бази на 2018-2022 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1041.

уповноваження суб'єктів господарювання на проведення перевірки засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації та застосовуються у сфері законодавчо регульованої метрології, та проведення моніторингу їх відповідності вимогам Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та критеріям, яким вони повинні відповідати;

вжиття заходів для набуття повного членства України в Міжнародній організації законодавчої метрології (OIML) та підписання Метричної Конвенції для участі в повному обсязі в Угоді про взаємне визнання національних еталонів і сертифікатів калібрування й вимірювання, що видаються національними метрологічними інститутами (CIPM MRA);

Оцінка відповідності та акредитація:

забезпечення прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації змін до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»;

посилення інституційної спроможності НААУ;

забезпечення прийняття 50 технічних регламентів на основі відповідних актів законодавства ЄС;

продовження формування інфраструктури призначених органів з оцінки відповідності на виконання робіт згідно з технічними регламентами;

запровадження моніторингу призначених органів з оцінки відповідності.

Міжнародне співробітництво:

виконання зобов'язань в рамках імплементацій положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та Угоди про фінансування програми "Сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом";

відстоювання інтересів вітчизняного виробника на міжнародних ринках в межах виконання зобов'язань України як члена СОТ;

визнання системи технічного регулювання України на міжнародному рівні.

Відповідно до тематики конференції наведу декілька прикладів тісного зв'язку метрології з сучасними новітніми технологіями.

Крім функції надійного захисту життя і здоров'я громадян та довкілля, технічне регулювання також тісно пов'язане із підвищенням конкурентоспроможності української продукції.

Засоби технічного регулювання, зокрема, сприяють інноваціям: розвитку наукової та виробничої сфери економіки, підвищенню ефективності господарської діяльності та отриманню конкурентних переваг суб'єктами господарювання.

Як вже було сказано Програмою розвитку еталонної бази на 2018-2022 роки передбачається створення та вдосконалення 31 первинного еталону одиниць вимірювання.

Ці еталони тісно пов'язані із широким колом видів діяльності. Наприклад, контролем якості та безпечності харчових продуктів і лікарських засобів, стану навколишнього природного середовища, безпеки умов праці; безпеки дорожнього руху та технічного стану транспортних засобів; топографо-геодезичними, картографічними та гідрометеорологічними роботами; торговельно-комерційними операціями та розрахунками між покупцем і продавцем; обчисленням сум податків і зборів, податковим та митним контролем; роботами із забезпечення технічного захисту інформації та використання апаратури глобальних супутникових навігаційних систем.

Розвиток еталонної база є основою для розвитку в Україні таких новітніх галузей як нанотехнології, біотехнології, інформаційні технології, енергоефективність та енергозбереження.

Нанотехнології. Удосконалення державного первинного еталона одиниці довжини для вимірювань параметрів шорсткості R_{max} , R_z і R_a у діапазоні від 0,025 мкм до 1600 мкм (ДЕТУ 01-04-07) забезпечить підвищення експлуатаційних властивостей матеріалів, приладів та інших механічних і немеханічних пристроїв, які використовуються в галузі нанотехнологій.

Біомедтехнології. Створення державного первинного еталона одиниці напруженості електромагнітного поля у діапазоні частот від 0,01 МГц до 43 ГГц забезпечить безпечне використання електрокардіографів, моніторів стану пацієнтів, УВЧ-терапії під час надання медичних послуг.

Інформаційні технології. Удосконалення державного первинного еталона одиниць часу і частоти (ДЕТУ 07-01-97) забезпечить широке використання електронного цифрового підпису в режимі реального часу.

Енергозберігаючі технології. Удосконалення державних первинних еталонів одиниці температури за випромінюванням в діапазоні від 1357,7 К до 2800 К (ДЕТУ 06-03-96); температури кельвіна в діапазоні від 273,16 К до 1357,77 К (ДЕТУ 06-05-98); енергії згоряння (ДЕТУ 06-04-97) забезпечить запровадження в Україні переходу на розрахунки за природний газ за вмістом енергії (калорійністю), а не за його обсягом.

Підсумовуючи, Мінекономрозвитку, як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади України, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності, докладає усіх зусиль для збереження високих темпів та належних результатів реформування системи технічного регулювання, їх покращення та досягнення логічного результату: безперешкодного доступу вітчизняних промислових товарів на європейський та світовий ринки.